

Més enllà del cinema

TEXT **EUDALD CAMPS**
CRÍTIC D'ART

Isaki Lacuesta és un cineasta contemporani i, justament per això, no pot ser etiquetat només com a «cineasta»: ell forma part d'una generació d'autors que vindrien a recollir allò que, fa gairebé un segle, ja va constatar un lúcid André Malraux: «El cinema no és res més que l'aspecte més desenvolupat del realisme plàstic que va començar amb el Renaixement i que va trobar la seva expressió límit en la pintura barroca». O, dit d'una altra manera: el cinema s'ocuparia de les imatges i, per extensió, de les condicions a partir de les quals s'articula la seva visibilitat. Per a Lacuesta fer cine, per tant, transcendiria la relació clàssica entre espectador i dispositiu filmogràfic (dins la sala de cinema entesa com a lloc irremplaçable on es produeix l'experiència de vi-

sualització) o, com a mínim, no es limitaria als mecanismes de recepció tradicionals.

Sigui com sigui, Lacuesta no és un cas aïllat. A nivell internacional, directors com Jean Luc Godard o Peter Greenaway ja van certificar, en el seu moment, la defunció de l'invent (el britànic, a més, va atrevir-se a posar una data exacta: «La mort del cinema -explica el director de *El ventre d'un arquitecte*- va ocórrer el 31 de setembre de 1983, quan es va introduir el control remot a la sala d'estar de les cases, perquè ara el cinema ha de ser art interactiu i multimèdia»). Més enllà dels «enterradors», en qualsevol cas, el que més abunda són directors que no es conformen amb un únic mitjà expressiu: n'hi ha prou pensant en Julian Schnabel (a banda de cineasta, un dels pintors amb més reconeixement internacional), David Lynch (el creador de *Twin Peaks* també és pintor, escultor, fotògraf i dissenyador), Steve McQueen (el director de *Shame* va guanyar, el 1999, el prestigiós Premi Turner d'art contemporani) o en el controvertit Gus Van Sant (el passat mes de juny va presentar una retrospectiva de les seves pintures i fotografies a la Casa Encendida de Madrid).

En qualsevol cas, no cal anar tan lluny. A casa nostra, directors com Pere Portabella o Albert Serra també han desbordat, amb escreix, els límits de la seva disciplina: les col·laboracions del figuerenc amb Brossa o Carles Santos han aportat alguns dels documents més excepcionals a la nos-

tra cultura contemporània mentre que el de Banyoles, per sorpresa (i potser disgust) de molts, ha obtingut un reconeixement gairebé unànim per part d'institucions internacionals com ara el MOMA de Nova York, la Biennial de Venècia o el mateix Pompidou de París on, per cert, no fa massa exposava Lacuesta.

Què converteix en singular l'aventura creativa d'Isaki Lacuesta? En primer lloc, com diem, la seva capacitat per incorporar als seus projectes veus provinents d'altres disciplines: des de la música de Camarón (*La leyenda del tiempo*), passant per la poesia d'Arthur Cravan (*Cravan vs Cravan*) o la pintura «africana» de Barceló (*El quadern de fang*), el gironí sap expandir el seu univers filmogràfic en multitud de direccions sense renunciar mai, però, a allò que li és exclusiu, és a dir, la capacitat per generar imatges d'una gran càrrega poètica. En aquest sentit, i en segon lloc, tots els treballs de Lacuesta participen d'una indissimulada voluntat d'obertura en relació al material audiovisual: cada imatge revela multitud de mons sense renunciar als seus continguts immediats. Volem dir que Lacuesta usa en benefici de l'art la polisèmia de les imatges i els seus continguts inefables, ens referim a aquells que, senzillament, emocionen i desborden l'espectador. O, dit d'una altra manera: en els treballs de Lacuesta, allò que se'ns mostra és tan important com el que resta ocult o només insinuat.

R

VE DE LA PÀGINA 5

Cravan però no vam poder perquè era massa car...».

I també es mostra molt satisfet de la triple exposició que se li dedica a Girona, als espais que el Bòlit té a la Rambla, el Pou Rodó i Sant Nicolau: a la Rambla s'hi pot veure *Les imatges eco*, títol genèric que aplega videoinstal·lacions estrenades a París; a Sant Nicolau, la videoinstal·lació *La tercera cara de la lluna*, un muntatge entre poètic i tenebrós, amb música de Refree i *El Niño de Elche*, i que Lacuesta ha creat expressament per a aquest espai amb la col·laboració de l'escultor gironí Pep Admetlla; i al Pou Rodó hi ha altres vídeos i muntatges (entre els quals *Els films dobles*, exhibit també al Pompidou i *Lunaby*, una cançó de bressol dedicada a Luna, filla d'Isaki Lacuesta i Isa Campo, filmada amb l'única llum de la lluna, que intenta imaginar els pensaments d'un bebè les hores abans de néixer), a més de les fotografies de Jorge Fumbuena per al rodatge de *Entre dos aguas*.

Isaki Lacuesta assegura sobre aquesta triple exposició que «per una banda m'ha semblat molt *xulo* ensenyar a Girona coses que molta gent, fins i tot amics, no saben que faig, i després he tingut l'oportunitat de fer aquesta instal·lació nova amb en Pep Admetlla, de la qual estic molt content perquè a més feia temps que tenia ganes de treballar amb ell».

En la presentació de la retrospectiva que se li va dedicar l'any 2013 a Wasington s'hi podia llegir que «Isaki és un aventurer visual que busca temes que a altres els semblarien descoratjadors: un boxejador poeta dadaïsta, un ex-revolucionari argentí, i un famós agent

dobles espanyol es troben entre els seus projectes. Evitant els guions formals, Isaki classifica el seu treball com a cinema escrit (cinema escrit) i cinema no escrit (cinema no escrit)».

Isaki Lacuesta acostuma a escriure, ja sigui en guions (per a ell i per a d'altres), en llibres, en articles, però sempre amb el cinema al cap. Ja li agradava de fet quan era nen i estudiava als Maristes de Girona: «M'agradava anar al cinema i els diumenges, quan s'acabava la sessió, anava a veure l'encarregat de la sala i em venia els pòsters de les pel·lícules per cinquanta pessetes, i fotos per un duro». Mirava pel·lícules i llegia revistes sobre cinema, però no recorda quan va decidir que volia dedicar-se a aquest món. El que sí té clar és que quan va començar els estudis uni-

FOTOS:

4. Isaki Lacuesta i Isa Campo amb la *Concha de Oro de Sant Sebastià per Entre dos aguas*.
5. Al Centre Pompidou de París, durant la retrospectiva que li acaba de dedicar.
6. En una recent col·laboració amb el músic Refree.

versitaris la decisió ja estava presa. Mentre cursava Comunicació Audiovisual a l'Autònoma de Barcelona va començar a escriure a la secció de cultura del *Diari de Girona*, col·laboració que s'allargaria uns anys.

Un cop enllestits els estudis es va apuntar a la primera promoció del Màster en Documental de Creació de la Universitat Pompeu Fabra, on va començar a fer allò que realment li agradava i li agrada: pel·lícules. Era una època, a finals de la dècada de 1990, en la qual el documental tenia una presència molt escassa a les sales de cinema de l'Estat espanyol i era un gènere pràcticament deixat de banda. La situació canviaria radicalment gràcies en bona part a dues de les pel·lícules que van sorgir d'aquell primer curs del màster, *Mones com la Becky*, de Joaquim Jordà, i sobretot *En construcció*, de José Luis Guerin. Al marge dels coneixements que hi va adquirir, el màster li va servir per travar una bona amistat amb el desaparegut Jordà, per conèixer companys d'estudis amb els quals va continuar treballant i per impulsar la seva primera pel·lícula, *Cravan vs. Cravan* (2002), un documental sobre el poeta i boxejador Arthur Cravan, que va desaparèixer el 1918 al golf de Mèxic sense deixar rastre.

Començava una carrera que en el camp dels llargmetratges continuaria amb *La leyenda del tiempo* (2006), *La noche que no acaba* (2010), *Los condenados* (2009), *Los pasos dobles* (2011), *Concha de Oro*, *El cuaderno de barro* (2012), *Murieron por encima de sus posibilidades* (2014), *La propera pell* (2016) i *Entre dos aguas* (2018), que juntament amb totes les altres creacions d'aquest cineasta del segle XXI, generen expectació arreu. Fins i tot a casa seva. ▶

Volum en el paisatge

Una casa de Santa Cristina d'Aro amb una volumetria molt particular i ben integrada en un entorn de pins i alzines va rebre una menció especial del jurat dels Premis d'Arquitectura de les comarques de Girona

TEXT **ALFONS PETIT**

Crear una volumetria amb molta personalitat i al mateix temps saber-la integrar en un entorn amb molt interès paisatgístic. Aquest és el doble repte que van afrontar els arquitectes Victòria Barber i Willems, Frans Masana i Castanys i Jos Rentería Lucio quan van projectar una casa a Santa Cristina d'Aro que van batejar amb el nom de Pedra, i que va rebre una menció especial del jurat dels Premis d'Arquitectura de les comarques de Girona 2018 en la categoria d'arquitectura i interiors.

En la memòria del projecte inclosa en el catàleg dels premis, els arquitectes, de l'estudi barceloní Barber Rentería, comencen detallant l'emplaçament de l'habitatge i el plantejament que en fan: «Situat al massís d'Ardenya-Cadiretes, en un entorn de bosc de pins i alzines, l'habitatge es planteja com una pedra que es fon amb el terreny existent».

A partir d'aquí, comencen a donar detalls sobre

la seva proposta: «El programa s'organitza en tres plantes, que diferencien les zones de dia i les de nit i donen lloc a una secció esglaonada, que s'acomoda sobre el terreny natural aprofitant al màxim, tant en planta com en secció, el volum edificable».

La volumetria que es genera sobre el terreny és un dels aspectes que Barber, Masana i Rentería més destaquen: «Sorgeix un volum esculpit que es va obrint a través de les diferents estances interiors per abocar-se al paisatge boscos de la vall de Santa Cristina d'Aro».

Finalment, els arquitectes també expliquen la seva decisió sobre els acabats de l'obra, que té molt a veure amb el seu aspecte final i la seva relació amb l'entorn: «El gres s'escull com a material principal d'acabat i recobreix les superfícies interiors i exteriors de l'habitatge per recordar el color de la pedra del lloc i expressar la voluntat original de crear un cos gairebé modelat *in situ*. D'aquesta manera, la ceràmica de la zona com a mosaic fa l'ullet a la tradició constructiva local».

«S'han valorat la inserció dins del paisatge i la creació d'una volumetria ambiciosa i ben integrada», apunta el jurat dels Premis d'Arquitectura de les

comarques de Girona 2018 alhora de justificar la concessió d'una menció especial al projecte de Victòria Barber, Frans Masana i Jos Rentería. El jurat, integrat per Anna Maria Bordas Geli, Pablo Garrido Torres i José Miguel Roldán Andrade, afegeix que «la composició material dels interiors enriqueix la proposta de volum contingut i, al mateix temps, ric en matisos. Un desplegament constructiu arriescat que, fugint d'una declaració directa de domesticitat a l'exterior, aconsegueix interiors lluminosos articulats en una paleta de contrast amb les façanes».

Fitxa tècnica

- ▶ **Projecte:** Pedra.
- ▶ **Municipi:** Santa Cristina d'Aro.
- ▶ **Autors:** Victòria Barber i Willems, Frans Masana i Castanys i Jos Rentería Lucio, arquitectes.
- ▶ **Col·laborador:** Lluís Sitjà Coll, arquitecte tècnic.
- ▶ **Contractista:** Construcció i Restauració Viñas, s.l.
- ▶ **Fotografia:** José Hevia.